

FIȘA DISCIPLINEI

Filosofia și teoria istoriei

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	Istorie și Filosofie
1.3. Departamentul	de Istorie în limba maghiară
1.4. Domeniul de studii	Filosofie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Filosofie
1.7. Forma de învățământ	Zi

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Filosofia și teoria istoriei				Codul disciplinei		HLM2307A			
2.2. Titularul activităților de curs			Prof. univ. dr. Demeter M. Attila								
2.3. Titularul activităților de seminar			Drd. Veres Evelin								
2.4. Anul de studiu		2	2.5. Semestrul		4	2.6. Tipul de evaluare		E	2.7. Regimul disciplinei		DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					14
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					14
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					14
Tutoriat (consiliere profesională)					14
Examinări					10
Alte activități					4
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				70 conv.	
3.8. Total ore pe semestru				56 fiz./ 126 conv.	
3.9. Numărul de credite				5	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Participarea la cursuri este obligatorie în proporție de 70%
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Participarea la seminarii este obligatorie în proporție de 100%

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale/esențiale	- Identificarea și aplicarea adecvată a fundamentelor teoretice și istorice ale filosofiei: presupozii, principii, valori, etici, modalități de gândire și practici. - Ordonarea și formularea de idei, teme și probleme filosofice generale și de ramură. - Identificarea prin gândire critică (analiză și evaluare logice) a punctelor tari și slabe ale unor soluții, concluzii sau abordări alternative de probleme. - Evidențierea cauzelor, principiilor și semnificațiilor acțiunilor; experienței și existenței umane. - Producerea/proiectarea și comunicarea de idei/cunoștințe filosofice. - Medierea interumană și interculturală prin identificarea, analiza și soluționarea unor probleme interumane și interculturale
Competențe transversale	- Abordarea în mod realist și prin argumentare atât teoretică, cât și practică a unor situații problemă cu grad mediu de dificultate în vederea soluționării lor eficiente. - Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă într-o echipă multidisciplinară pe diverse paliere ierarhice. - Autoevaluarea nevoii de formare profesională în scopul dezvoltării autonomiei personale, al inserției și adaptabilității la cerințele pieței muncii.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	- Evaluarea comparativă a ideilor și argumentelor unor teorii filosofice și identificarea meritelor și limitelor acestora - Soluționarea unei probleme filosofice de complexitate medie, la o disciplină filosofică oarecare - Examinarea realității/proceselor sociale, politice, economice prin interogarea și clarificarea asumpțiilor și principiilor care le justifică - Examinarea critică și constructivă a conceptelor și viziunilor (abordărilor) din știință, politică, religie și artă - Combinarea informațiilor pentru a formula reguli generale sau concluzii referitoare la problemele umane (raționament abductiv și inductiv) - Reflecția critică și constructivă asupra modalităților de construire și de aplicare a ipotezelor filosofice referitoare la existența umană - Identificarea, înțelegerea și respectarea valorilor, opiniilor, nevoilor, sentimentelor altor persoane sau culturi
7.2 Obiectivele specifice	- Obiectivele disciplinei: recunoașterea, înțelegerea și însușirea caracteristicilor gândirii istorice, deprinderea de a trata conceptul de timp/temporalitate istoric(ă), privire de ansamblu asupra problematicei evoluției istorice, cunoașterea structurală a stagnării și crizei, operaționalizarea începutului și sfârșitului istoriei din punctul de vedere al filosofiei științei - Disciplina cuprinde conceptele, corelațiile și sistemele de argumente ale gânditorilor, operelor, curentelor și perioadelor semnificative din filosofia istoriei și, în același timp, referiri la perspectiva postmodernă - Competențe în vederea distingerii și aplicării tipurilor analitice și substantive ale narațiunilor istorice; construirii unei realități istorice; modelării marcajelor narrative ale istoriei proprii (istorie mică în istoria mare) și gândirii în cadrul acestor forme ale percepției „obiectivității generaționale - Competențe privind utilizarea perspectivelor comparative a istoriei ideilor și posibilitățile interdisciplinare, inflexiunile dintre științele sociale

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Istorie înaintea filosofiei istoriei: de la antichitate până la evul mediu	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
2. Nașterea conceptului modern al istoriei în timpul Revoluției Franceze: Condorcet și ideea modernă a progresului	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
3. Are istoria filosofie? Disputa între Kant și	Prelegere, analiză de concepte,	

Herder	sinteză	
4. Rațiunea în istorie: Kant și Hegel	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
5. Ipoteza sfârșitului istoriei: Hegel (Kojève, Fukuyama)	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
6. Nașterea scepticismului istoric: Burckhardt și Nietzsche	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
7. Istoria ca mijloc al mântuirii omenirii: Walter Benjamin	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
8. Ce este istoria? Marc Bloch, Robin G. Collingwood	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
9. Sarcina istoricului: Michael Oakeshott, Hannah Arendt	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
10. Faptul istoric: Marc Bloch, Robin G. Collingwood	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
11. Libertate și necesitate istorică: Isaiah Berlin, Ernest Nagel, Reinhart Koselleck, Fernand Braudel	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	
12. Înțelegerea istoriei: Paul Ricoeur, Raymond Aron	Prelegere, analiză de concepte, sinteză	

Bibliografie

Antoine Nicolas de Condorcet: Az emberi szellem fejlődésének vázlatos története, Bevezetés, A kilencedik és a tizedik korszak, in: Antoine Nicolas de Condorcet: Az emberi szellem fejlődésének vázlatos története, Gondolat Kiadó, Budapest, 1986, 59-69, 188-270.

Immanuel Kant: Az emberiség egyetemes történetének eszméje világpolgári szemszögből, in: Immanuel Kant: A vallás a pusztá ész határain belül és más írások, Gondolat Kiadó, Budapest, 1980, 58-76.

Johann Gottfried Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról, Tizenötödik könyv, in: Johann Gottfried Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról, Gondolat Kiadó, Budapest, 1978, 403-454.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel: A történelem eszméje és ennek megvalósítása, in: Georg Wilhelm Friedrich Hegel: Előadások a világtörténet filozófiájáról, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1966, 33-111.

Karl Marx – Friedrich Engels: A Kommunista Párt kiáltványa, in: Marx – Engels: Válogatott művek I., Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1963, 1-46.

Jacob Burckhardt: Világtörténelmi elmélkedések, Bevezetés, in: Jacob Burckhardt: Világtörténelmi elmélkedések, Atlantisz Kiadó, Budapest, 2001, 11-50.

Oswald Spengler: A nyugat alkonya, Bevezetés, in: Oswald Spengler: A nyugat alkonya I., Európa Kiadó, Budapest, 1994, 19-100.

Arnold J. Toynbee: Tanulmány a történelemről (A civilizációk keletkezésének természete, A civilizációk növekedésének természete, A civilizációk megroppanásának problémája, A civilizációk megroppanásának természete), in: Arnold J. Toynbee: Válogatott tanulmányok, Gondolat Kiadó, Budapest, 1971, 13-217 (15-35, 74-87, 120-124, 125-126).

Walter Benjamin: A történelem fogalmáról, in: Gyurgyák János – Kisantal Tamás (szerk.): Történelemelmélet I., Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 664-671.

Marc Bloch: A történész mestersége, Bevezetés, Első fejezet: Történelem, ember, idő, in: Marc Bloch: A történész mestersége, Osiris Kiadó, Budapest, 1996, 11-40.

Robin G. Collingwood: A történelem eszméje, V. rész, Epilógus, 1.§ Az emberi természet és az emberi történelem, in: Robin G. Collingwood: A történelem eszméje, Gondolat Kiadó, Budapest, 1987, 264-293.

Marc Bloch: A történész mestersége, Második és Harmadik fejezet: A történeti megfigyelés és A forráskritika, in: Marc Bloch: A történész mestersége, Osiris Kiadó, Budapest, 1996, 41-97.

Robin G. Collingwood: A történelem eszméje, V. rész, Epilógus, 4., 5., 6., 7. §, A történetírás mint a múltbeli tapasztalat újraélése, A történetírás tárgya, Történelem és szabadság, A haladás mint a történeti gondolkodás terméke, in: Robin G. Collingwood: A történelem eszméje, Gondolat Kiadó, Budapest, 1987, 347-402.

Hannah Arendt: A történelem fogalma, in: Hannah Arendt: Múlt és jövő között, Osiris Kiadó, Budapest, 1995, 49-99.

Michael Oakeshott: A történészi tevékenység, in: Michael Oakeshott: Politikai racionalizmus, Új mandátum Kiadó, Budapest, 2001, 235-259.

Paul Ricoeur: A történelem írása és a múlt megjelenítése, in: Takács Ádám (szerk.): A történelem anyaga. Francia történelemfilozófia a XX. században, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2004, 187-205.

Raymond Aron: A történeti érthetőség három módja, in: Takács Ádám (szerk.): A történelem anyaga. Francia történelemfilozófia a XX. században, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2004, 119-135.

Isaiah Berlin: Történelmi szükségszerűség, in: Isaiah Berlin: Négy esszé a szabadságról, Európa Kiadó, Budapest, 1990, 181-333.

Ernest Nagel: A történelmi determinizmus, in: Gyurgyák János – Kisantal Tamás (szerk.): Történelemelmélet II., Osiris

Kiadó, Budapest, 2006, 649-672.

Reinhart Koselleck: Ábrázolás, esemény és struktúra, in: Reinhart Koselleck: Elmúlt jövők, Atlantis Kiadó, Budapest, 2003, 163-178.

Fernand Braudel: A történelem és a társadalomtudományok. A hosszú időtartam, in: Gyurgyák János – Kisantal Tamás (szerk.): Történelemelmélet II., Osiris Kiadó, Budapest, 2006, 1157-1182.

Karl Raimund Popper: A történetírás és a történelem értelme, in: Karl Raimund Popper: Megismerés, történelem, politika, AduPrint Kiadó és Nyomda, Budapest, 1997, 133-156.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Conceptul istoriei la istoricii antici: Herodot, Thucydides, Xenofon, Polybios	Interpretare de texte	
2. Teologia istorică la Sfântul Augustin	Interpretare de texte	
3. Voltaire și fundamentarea filosofiei istoriei	Interpretare de texte	
4. Kant și ideea istoriei universale	Interpretare de texte	
5. Rațiunea în istorie: Hegel	Interpretare de texte	
6. Nietzsche despre cele trei moduri de a scrie istorie	Interpretare de texte	
7. Walter Benjamin și „îngerul istoriei”	Interpretare de texte	
8. Sfârșitul istoriei: Alexandre Kojève	Interpretare de texte	
9. Despre faptul istoric: Robin G. Collingwood	Interpretare de texte	
10. Sarcina istoricului: Marc Bloch	Interpretare de texte	
11. Libertate și necesitate în istorie: Isaiah Berlin	Interpretare de texte	
12. Înțelegerea istoriei: Paul Ricoeur	Interpretare de texte	

Bibliografie

Hérodotosz: A görög-perzsa háború, Osiris Kiadó, Budapest, 1998.

Thuküdidész: A peloponnészoszi háború, Európa Könyvkiadó, Budapest, 1985.

Xenophón: Hellénika, in: Xenophón történeti munkái, Osiris Kiadó, Budapest, 2001, 9-247.

Polübiosz történeti könyvei, Attraktor, Máriabesenyő – Gödöllő, 2002.

Josephus Flavius: A zsidó háború, Gondolat Kiadó, Budapest, 1964.

Augustinus: Isten városáról, Kairosz Kiadó, Budapest, 2005.

Giambattista Vico: Az új tudomány, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1979.

Gottfried Herder: Eszmék az emberiség történetének filozófiájáról, Gondolat Kiadó, Budapest, 1978.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel: Előadások a világtörténet filozófiájáról, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1966.

Marc Bloch: A történész mestersége, Osiris Kiadó, Budapest, 1996.

Robin G. Collingwood: A történelem eszméje, Gondolat Kiadó, Budapest, 1987.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Se vor organiza discuții de ordin metodologic și evaluări comune cu reprezentanții altor specializări înrudite (sociologie, politologie, istorie)
- Participări la dezbateri și foruri științifice

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Asimilarea adecvată a cunoștințelor predate și utilizarea corectă a acestora	Verificarea se face pe tot parcursul semestrului prin participarea la dezbateri, dar și în cadrul examenului final	20%
	Asimilarea și folosirea adecvată a conceptelor proprii gândirii politice	Examen oral la sfârșitul semestrului	50%
10.5 Seminar/laborator	Participarea activă la interpretarea textelor	Prezentare de text	20%
	Participare activă la dezbateri	Verificarea se face pe tot parcursul semestrului	10%
10.6 Standard minim de performanță			

- Prezență la cursuri în proporție de 70%, la seminarii în proporție de 100%
- Prezentarea a cel puțin unui referat pe parcursul semestrului
- Participarea activă la dezbateri

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)¹

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă							

Data completării:
15 septembrie 2025

Semnătura titularului de curs

Prof. dr. Demeter M. Attila

Semnătura titularului de seminar

Drd. Veres Evelin

Data avizării în departament:
28 septembrie 2025

Semnătura directorului de departament

Conf. dr. Nagy Róbert

¹ Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".